

อนาคตภาพของผู้ประกอบการพลาสติก 4.0 จังหวัดสมุทรปราการ

Scenario of Entrepreneurship 4.0 of Samut Prakarn Snakeskin Gourami

ชุตีระ ระบอบ*, บรรเจิดศักดิ์ สัมหนักดี, กัณฑ์กมาฐ รัตน์ปริญญาภูกุล,

อัญชลี สมบูรณ์, ชนิชา หมอชาติ

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

*Email : chutira99@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเกี่ยวกับพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการ วิเคราะห์ผลกระทบจากสภาพแวดล้อมที่มีต่อกระบวนการโซ่อุปทานพลาสติก และนำเสนอแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการพลาสติก 4.0 โดยการสำรวจความเห็นของตัวแทนเกษตรกรและผลจากการมีส่วนร่วมของเกษตรกรพลาสติก รวมทั้งการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการวาดภาพแห่งอนาคต ที่นำไปสู่ข้อสรุปอนาคตภาพของผู้ประกอบการพลาสติก 4.0

ผลการวิเคราะห์ สรุปได้ดังนี้ อนาคตภาพของผู้ประกอบการพลาสติก 4.0 จังหวัดสมุทรปราการที่ควรจะเป็นประกอบด้วย การสร้างความร่วมมือของเกษตรกรอย่างเข้มแข็ง ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม สุขภาพและความปลอดภัย เพื่อเข้าสู่มาตรฐาน ประสิทธิภาพการจัดการต้นทุน และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ทั้งทางด้านการผลิต การตลาด และการบรรจุภัณฑ์

คำสำคัญ : อนาคตภาพ ผู้ประกอบการ 4.0 พลาสติกจังหวัดสมุทรปราการ

Abstract

The objectives of this article is to study current situation and problems of Samut Prakarn Snakeskin Gourami, analyze the environment effects to Samut Prakarn Snakeskin Gourami supply chain process and proposed guideline for developing to be entrepreneur 4.0. This study collect data from the farmer representative's opinion and participation including review literature of Scenario Planning Approach lead to the conclusion approach to Scenario of Entrepreneurship 4.0.

The results of the study revealed that scenario of entrepreneurship 4.0 was comprised of the farmer strengthening cooperation to business bargaining power, environment, health and safety awareness lead to standardization, cost management efficiency and the systematic management of production, marketing, and packaging.

Keywords : Scenario, entrepreneurship 4.0, Samut Prakarn Snakeskin Gourami

บทนำ

วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการเกี่ยวกับพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการ วิเคราะห์ผลกระทบจากสภาพแวดล้อมที่มีต่อกระบวนการโซ่อุปทานพลาสติก และนำเสนอแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นผู้ประกอบการพลาสติก 4.0 การเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดแรงผลักดันที่สำคัญต่อความอยู่รอดของธุรกิจและองค์การในปัจจุบัน การอ้างไว้ซึ่งแนวทางปฏิบัติแบบดั้งเดิม การยึดมั่นในการผลิตสินค้าหรือบริการโดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม การมุ่งเน้นความชำนาญในการผลิตโดยไม่สนใจตลาดและผู้บริโภค อาจไม่ใช่ปัจจัยสู่ความสำเร็จในระยะยาวอีกต่อไป ในทางตรงกันข้าม ความสำเร็จของธุรกิจเกิดจากความสามารถในการตรวจสอบสภาพแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ อันนำไปสู่ความสำเร็จรวมถึงโอกาสที่จะพัฒนาความอยู่รอดให้กลายเป็นความก้าวหน้าที่มั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว (ผอญญา ชูดีดำรง, 2558) การวางแผนสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต หรือการวาดภาพแห่งอนาคต ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือหรือวิธีการเพื่อสร้างความแน่ใจของธุรกิจในระยะยาว (Chermack, T., Lynham, S. & Ruona, W., 2001). การวิเคราะห์ภาพอนาคต หรืออนาคตภาพ (Scenario) เป็นการศึกษาอนาคตที่มีประวัติความเป็นมา นับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 ได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังและเป็นระบบในปี.ศ. 1950 โดยเฮอรัมัน คาน (Herman Khan) และมีการพัฒนาเป็นเทคนิคในการวางแผนเชิงยุทธศาสตร์และการวางแผนด้านการจัดการธุรกิจ ปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้เพื่อการตัดสินใจในกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งด้านการวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ระดับโลก ระดับภูมิภาค จนถึงระดับพื้นที่เฉพาะ (Fahey, L. & Randall, R.M. (eds) , 1998)

อนาคตภาพจึงเป็นกระบวนการที่ดำเนินอย่างเป็นระบบ หลักสำคัญของการมองอนาคตคือ การดำเนินการที่เป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน และมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ (Stakeholders) เพื่อให้เข้าใจถึงแรงผลักดันต่างๆ ทั้งที่เห็นชัดและที่ยังไม่เห็นชัด ซึ่งจะกำหนดรูปแบบของอนาคต และทำให้เห็นเส้นทางที่จะต้องกระทำในวันนี้เพื่ออนาคตที่ดีขึ้น

สภาพแวดล้อมปัจจุบัน

พลาสติกเป็นสัตว์น้ำจืดของจังหวัดสมุทรปราการที่มีการเลี้ยงมาเป็นระยะเวลานาน เป็นอาชีพที่ตกทอดกันมาจากบรรพบุรุษหลายชั่วอายุคน ส่วนใหญ่เลี้ยงพลาสติกมาเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 30 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งพลาสติกที่มีชื่อเสียงของจังหวัดดังคำขวัญที่ว่า “ป้อมยุทธนาวี พระเจดีย์กลางน้ำ ฟาร์มจระเข้ใหญ่ งามวิไลเมืองโบราณ สงกรานต์พระประแดง พลาสติกแห่งลีสี่ ประเพณีรับบัว ครบถ้วนทั่วอุตสาหกรรม” เป็นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) และความรักในอาชีพของเกษตรกร มีผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพการเลี้ยงและแปรรูปพลาสติกเป็นจำนวนมาก ในแต่ละช่วงของธุรกิจพลาสติกมีความเชื่อมโยงระหว่างกันและมีกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไรก็ดีตามในปี.ศ. 2559 สำนักงานประมงจังหวัดสมุทรปราการ รายงานว่าจำนวนเกษตรกรที่เลี้ยงพลาสติกลดลง นับตั้งแต่ปี.ศ. 2556 เป็นต้นมา มีเกษตรกรอำเภอบางบ่อที่เลี้ยงพลาสติกทั้งหมดจำนวน 367 ราย โดยตำบลที่เลี้ยงมากที่สุดคือตำบลคลองด่าน จำนวน 232 ราย โดยในปี.ศ. 2559 เกษตรกรที่เลี้ยงพลาสติกทั้งอำเภอบางบ่อจำนวน 282 และที่ตำบลคลองด่านเหลือเพียง 190 ราย (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ, 2561)

ปริมาณการส่งออกและนำเข้าพลาสติก

เมื่อพิจารณาข้อมูลตัวเลขปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าพลาสติกของประเทศไทยจะเห็นได้ว่า ช่วงปี พ.ศ. 2550-2559 มีจำนวน 485.34 ตัน คิดเป็นมูลค่า 78.24 ล้านบาท โดยพลาสติกที่ประเทศไทยส่งออกมากที่สุดคือ พลาสติกแข็ง ไม่รุ่มควัน จำนวน 304.36 ตัน มูลค่า 59.58 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 62.71 และ 76.15 ของปริมาณและมูลค่าการส่งออกสินค้าพลาสติกทั้งหมด ตามลำดับ รองลงมาคือ เนื้อพลาสติกแข็งเย็นจนแข็ง จำนวน 168.39 ตัน มูลค่า 16.48 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนปริมาณและมูลค่าร้อยละ 34.69 และ 21.06 ตามลำดับ ปริมาณการนำเข้าสินค้าพลาสติกของประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2550-2559 มีจำนวน 333.43 ตัน คิดเป็นมูลค่า 10.67 ล้านบาท โดยพลาสติกที่ประเทศไทยนำเข้ามากที่สุด คือ พลาสติกแข็งเย็นจนแข็ง จำนวน 31.2 ตัน มูลค่า 9.74 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนปริมาณและมูลค่าร้อยละ 93.03 และ 91.28 ของปริมาณการนำเข้าสินค้าพลาสติกทั้งหมด รองลงมาคือ พลาสติก แข็งเย็นจนแข็ง และพลาสติกสด แข็งเย็น (กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองประมงต่างประเทศ กรมประมง, 2559) ดังนั้น จะเห็นสิ่งแสดงถึงโอกาสของพลาสติกไทยสู่ตลาดต่างประเทศในอนาคต

แนวคิดการจัดการโซ่อุปทานของสินค้าทางด้านเกษตรกรรมโดยทั่วไปจะเน้นที่การไหลเวียนสินค้า ข้อมูลสารสนเทศ และเงินทุนกับความเสี่ยง เริ่มตั้งแต่แหล่งของวัตถุดิบในตอนต้นน้ำ (Up Stream Source) จนถึงการส่งมอบผลผลิตให้กับลูกค้าหรือตลาดในตอนปลายน้ำ (Down Stream Customers) กิจกรรมเหล่านี้จะครอบคลุมถึงกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการให้ได้มาซึ่งวัตถุดิบ การส่งเสริมกิจกรรมการเพาะเลี้ยงพลาสติก รวมถึงการเคลื่อนย้ายผลผลิตจนถึงมือผู้บริโภคหรือผู้ต้องการสินค้า โดยมุ่งที่จะลดต้นทุนรวมและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต อันนำมาซึ่งความสามารถในการแข่งขันเหนือคู่แข่งจากภายนอก เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพอใจสูงสุด

การมองสภาพแวดล้อมอุตสาหกรรมเลี้ยงพลาสติกโดยเฉพาะที่อำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการมีชื่อเสียงมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานพลาสติก การศึกษาและทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมของห่วงโซ่อุปทานพลาสติกทั้งหมดจะทำให้มองเห็นภาพกิจกรรมในองค์กรรวมเพื่อที่จะมองไปข้างหน้าว่า คำถามก็คือ อนาคตของพลาสติกและผู้ประกอบการพลาสติก 4.0 ควรจะมีลักษณะหรือแนวทางอย่างไร

ปัญหาและอุปสรรค

การประกอบอาชีพเกี่ยวกับพลาสติกมีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลักที่สำคัญได้แก่ ผู้จัดการพันธุ์ปลา ผู้ขายอาหารปลา ผู้เลี้ยงพลาสติกอย่างเดี่ยว ผู้เลี้ยงและผู้แปรรูป กลุ่มพ่อค้าคนกลางรับซื้อพลาสติกจากเกษตรกร และกลุ่มผู้ขายพลาสติกพลาสติกของจังหวัดสมุทรปราการได้สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนและท้องถิ่นมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ทั้งนี้ด้วยคุณภาพทางด้านรสชาติและเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนพลาสติกที่มีการเลี้ยงโดยทั่วไป แต่หากในสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันสถานการณ์ดังกล่าวเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยภายนอกและภายใน ได้แก่ คุณภาพของน้ำ ปริมาณน้ำ น้ำเสียและอากาศที่เป็นมลพิษเนื่องจากจังหวัดสมุทรปราการมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งการแข่งขันจากพลาสติกนอกพื้นที่ที่เริ่มมีการขยายวงกว้างออกไปในจังหวัดต่าง ๆ ต้นทุนการดำเนินธุรกิจพลาสติกสูงขึ้น จำนวนผลผลิตลดลงและไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาด ผู้บริโภคไม่สามารถจำแนกลักษณะเด่นหรือเอกลักษณ์

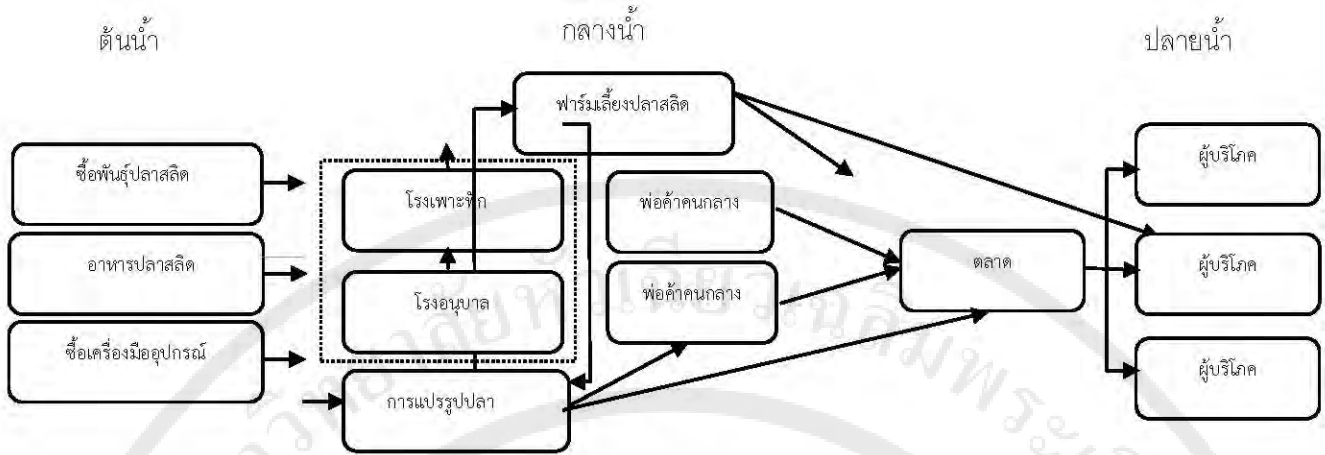
เฉพาะของพลาสติกในพื้นที่และนอกพื้นที่ รวมทั้งมาตรฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยในอาหาร ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำ
 ทายการดำเนินธุรกิจพลาสติก

การศึกษาเพื่อประกอบการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มของพลาสติก มีข้อจำกัดอยู่หลายประการ ไม่ว่าจะเป็น
 เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ปริมาณที่แน่นอนของปัจจัยการผลิต เช่น การรอดของลูกปลาที่อนุบาล ปริมาณผลผลิตในแต่ละ
 ละบ่อ ราคาของผลผลิตที่ผันผวนตามความต้องการของตลาด และจากการทบทวนเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
 อุตสาหกรรมพลาสติกกว่าร้อยละ 90 เป็นการศึกษเฉพาะแต่ละส่วนของโซ่อุปทาน หรือแหล่งที่มาที่ไปของผลิตภัณฑ์
 หากแต่ในส่วนของ การสร้างมูลค่าเพิ่มตลอดโซ่อุปทานยังมีน้อยมาก โดยเฉพาะส่วนของต้นทุนและผลตอบแทนจากปลา
 สลิตที่เป็นการแปรรูปขั้นสูงหรือมีความซับซ้อนมากขึ้น การประเมินมูลค่าเพิ่มของห่วงโซ่อุปทานพลาสติกจำเป็นต้อง
 ใช้ข้อมูลทุติยภูมิสำหรับการวิเคราะห์ โดยการศึกษาผลสรุปจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

กิจกรรมหลักและต้นทุนในห่วงโซ่อุปทานพลาสติก

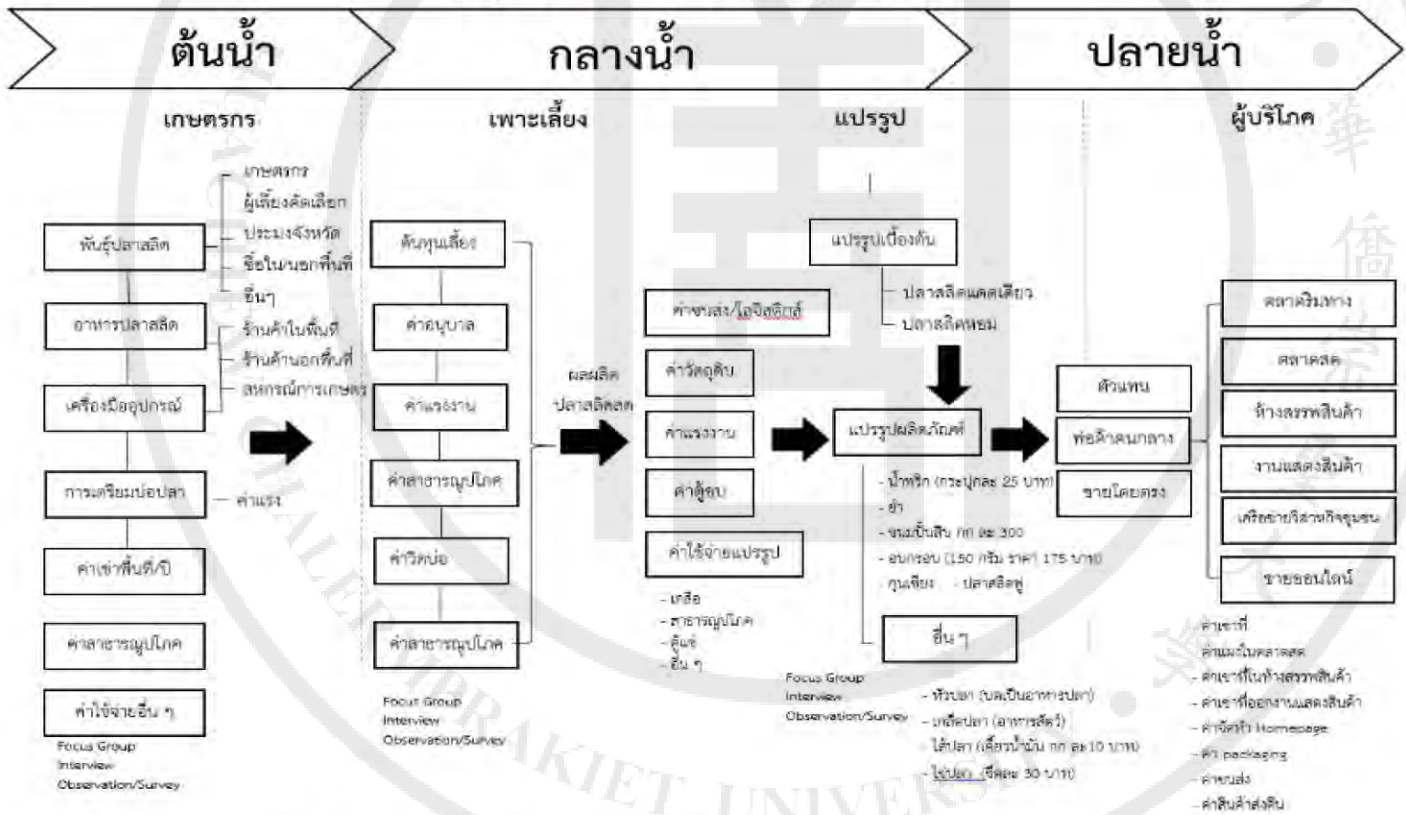
พลาสติกที่นำออกสู่ตลาดจะผ่านกิจกรรมในกระบวนการโซ่อุปทาน กิจกรรมเหล่านี้จะบูรณาการเข้าด้วยกันทั้ง
 ระบบประกอบด้วย

1. การจัดหา (Procurement) เป็นการจัดหาวัตถุดิบป้อนเข้าไปในโซ่อุปทาน ประกอบด้วยต้นทุนการคัดเลือก
 การจัดซื้อวัตถุดิบ การตรวจรับ การจัดหาพลาสติกที่มีคุณภาพสำหรับนำมาแปรรูป รวมถึงต้นทุนค่าเสียโอกาส การจัดการ
 ต้นทุนจึงเป็นการสร้างความสมดุลระหว่างต้นทุนรวมกับการได้วัตถุดิบตรงกับความต้องการในเวลาที่ต้องการ
2. กิจกรรมการขนส่ง (Transportation) เป็นกิจกรรมที่เพิ่มคุณค่าในการส่งสินค้าให้กับลูกค้า ต้นทุนการขนส่ง
 จะมากหรือน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดราคาค่าขนส่ง ผลผลิตและผลิตภัณฑ์พลาสติก เช่น
 ปริมาณหรือน้ำหนักของสินค้า ระยะเวลา ระยะทาง และต้นทุนความเสียหาย
3. กิจกรรมการผลิต (Farming) หรือการแปรรูป (Processing) เป็นการเพาะเลี้ยงหรือแปรรูปพลาสติก ต้นทุนที่
 เกิดขึ้น ประกอบด้วย ต้นทุนพันธุ์พลาสติก ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการเลี้ยง การแปรรูป รวมถึงต้นทุนการจัดการผลิต
 เช่น ต้นทุนวางแผนการผลิต การเตรียมการผลิต การตรวจสอบ ต้นทุนของเสีย
4. กิจกรรมการจัดเก็บ (Storage Activities) เป็นกิจกรรมที่ไม่เพิ่มคุณค่าให้กับสินค้า แต่เป็นกิจกรรมที่จำเป็น
 เพื่อรองรับความต้องการที่ไม่แน่นอนของลูกค้า รวมทั้งประโยชน์ในด้านของความประหยัดเมื่อมีการผลิตจำนวนมากในแต่ละ
 ครั้ง หรือเก็บเพื่อรอจำหน่าย เช่น การมีห้องเย็น
5. กิจกรรมการกระจายสินค้า (Distribution) เป็นกิจกรรมที่ช่วยกระจายสินค้าจากจุดจัดเก็บส่งต่อไปยังร้านค้า
 ย่อยหรือผู้บริโภค ประกอบด้วย ต้นทุนการบริหารการขาย ต้นทุนด้านลูกค้าสัมพันธ์ ต้นทุนการส่งเสริมการขายผ่าน
 ช่องทางการตลาดในลักษณะต่าง ๆ

ภาพที่ 1.1 โข่อุปทานการเพาะเลี้ยงและแปรรูปพลาสติกของเกษตรกร

โข่อุปทานพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการ

โข่อุปทานพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการ

ต้นน้ำ เริ่มจาก “เกษตรกร” ผู้เพาะเลี้ยงพลาสติกโดยเลือกพันธุ์พลาสติก อาหารปลา และปัจจัยต่าง ๆ สำหรับใช้ในการเพาะเลี้ยง เช่น เครื่องมืออุปกรณ์ กังหันลม อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับวิดปลา ตะแกรงข้อนปลา ในส่วนนี้เกษตรกรจะต้องซื้อพันธุ์พลาสติกจากแหล่งต่าง ๆ ในราคาตลาด การใช้พันธุ์พลาสติกของเกษตรกรที่เลี้ยงแต่ละบ่อแตกต่างกัน เกษตรกรอาจใช้พ่อพันธุ์แม่พันธุ์พลาสติกจากการคัดเลือกเอง การซื้อจากฟาร์มเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลาจากในพื้นที่และนอก

พื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ บางส่วนอาจได้มาจากความช่วยเหลือของประมงจังหวัด พันธุ์ปลาที่ซื้อขายกันส่วนใหญ่ ได้แก่ ปลายี่งอหรือลายเม็ดแดงโม และจะมีผลต่อผลผลิตปลาสดที่เลี้ยง ดังนั้น ราคาพันธุ์ปลาสดที่นับเป็นต้นทุนของการเพาะเลี้ยงของเกษตรกรอาจมีความแตกต่างกันบ้าง โดยทั่วไปทั้งเกษตรกรผู้ซื้อและผู้ขายจะชำระเป็นเงินสด

ปัจจัยสำคัญทางด้านการผลิตที่เป็นต้นน้ำ ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน ส่วนใหญ่เกษตรกรเลี้ยงปลาสดในที่ดินของครอบครัว ร้อยละ 80 ที่เหลือเป็นลักษณะของการเช่าจากนายทุนโดยจ่ายค่าจ้างเป็นรายปี ขนาดของที่ดินอยู่ระหว่าง 10-100 ไร่ ใช้แรงงานในครอบครัวเป็นหลัก ในช่วงที่มีการจับปลาสดหรือวิดบ่อถ้าเป็นฟาร์มขนาดใหญ่อาจใช้แรงงานภายนอกถึง 30 คน สำหรับค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยอยู่ที่ 200-300 บาทต่อวัน เงินลงทุนเบื้องต้นขึ้นอยู่กับขนาดของกิจการเริ่มตั้งแต่จำนวน 30,000 – 300,000 บาท เช่น เลี้ยงปลาสด 4 บ่อ เงินลงทุนประมาณ 50,000 บาทต่อปี

ปลาสดเป็นปลาสายพันธุ์โบราณที่มักนิยมเลี้ยงกันในพื้นที่น้ำจืดที่มีน้ำนิ่งตามหนองและบึง จังหวัดสมุทรปราการมีการเลี้ยงปลาสดในพื้นที่ 4 อำเภอ โดยมีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 13,143.50 ไร่ เลี้ยงมากที่สุดคืออำเภอบางบ่อ จำนวน 5,200.50 ไร่ รองลงมาคือ อำเภอบางพลี จำนวน 4,392 ไร่ สำหรับพื้นที่อำเภอบางบ่อ แต่เดิมเป็นพื้นที่เกษตรกรรม สามารถเพาะเลี้ยงปลาสดด้วยวิธีการแบบธรรมชาติ เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ทั้งด้านการขยายพันธุ์ การเพาะเลี้ยง ทำให้ปลาสดบางบ่อมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักไปทั่วประเทศและในต่างประเทศ ส่งผลให้อาชีพเพาะเลี้ยงปลาสดได้กลายเป็นอาชีพสำคัญควบคู่กับวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ อีกทั้งปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมทั้งในด้านดินและน้ำ จนได้รับการขนานนามว่า “ปลาสดบางบ่อ” ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นแบรนด์หรือสัญลักษณ์ที่ผู้บริโภครู้จักกันดีและให้ความนิยมเป็นอย่างสูง การเลี้ยงและการแปรรูปปลาสดจังหวัดสมุทรปราการ ถือได้ว่าเป็นสายโซ่การผลิตที่ครบวงจร นับตั้งแต่การเพาะลูกปลา การเลี้ยงปลาสดตามวิถีธรรมชาติ การแปรรูปปลาสดตามภูมิปัญญาดั้งเดิม แหล่งจำหน่ายปลาสดแห่งใหญ่ของประเทศ และการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการแทบทั้งสิ้น

กลางน้ำ ในการเพาะเลี้ยงปลาสดสามารถผสมพันธุ์และวางไข่ได้เมื่อมีอายุ 7 เดือน ขนาดโตเต็มที่โดยเฉลี่ยตัวยาวประมาณ 6-7 นิ้ว น้ำหนัก 130-400 กรัม ปลาสดจะเริ่มวางไข่ตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนสิงหาคม หรือในฤดูฝน แม่ปลาตัวหนึ่งจะสามารถวางไข่ได้หลายครั้ง แต่ละครึ่งจะไข่ไข่ประมาณ 4,000-10,000 ฟอง การเลี้ยงปลาสดบ่อเลี้ยงเลี้ยงอาจเป็นบ่อดิน หรือบ่อปูนซีเมนต์ การเลี้ยงปลาสดมี 2 ประเภท คือ เลี้ยงตามธรรมชาติ โดยการพินหญ้าเป็นอาหารปลา อีกประเภทหนึ่งเป็นการเลี้ยงแบบผสมผสานคือให้ทั้งหญ้าเป็นอาหารร่วมกับอาหารปลาที่ซื้อมาจากตลาด ทำให้ปลาสดมีลักษณะแตกต่างกัน กล่าวคือ ปลาสดที่เลี้ยงตามธรรมชาติมักจะมีตัวเล็กและมีสีเข้มกว่าปัจจุบัน เป็นการเลี้ยงปลาสดด้วยวิถีธรรมชาติ อาหารของปลาสดคือหญ้าที่ขึ้นรอบบ่อปลา รोजนกระทั่งน้ำมีสีชา โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 7 วัน หลังจากพินหญ้า การเลี้ยงปลาสดเจ้าของหรือผู้เลี้ยงจะต้องเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษจึงจะทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและตรงกับความต้องการ

ผลผลิตที่ได้จากปลาสดคือ ปลาสดสด และปลาสดแปรรูป ผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงปลาสดมักจะจำหน่ายปลาสดในบ่อจนหมดโดยมีนายหน้าหรือตัวแทนเข้ามากว้านซื้อเป็นการซื้อเหมาทั้งบ่อ สำหรับผู้เลี้ยงปลาสดรายใหญ่นายหน้าจะเข้ามาทำการวิดปลาเอง ส่วนรายย่อยจะต้องจ้างแรงงานภายนอกมาวิดบ่อร่วมกับแรงงานภายในครอบครัว

เดิมพลาสติกมีการเลี้ยงจำนวนมากที่อำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ ปัจจุบันมีผู้เลี้ยงพลาสติกกระจายกันอยู่ในหลายจังหวัด ผู้บริโภคโดยส่วนใหญ่มักจะไม่ทราบว่าพลาสติกที่จำหน่ายในตลาดเป็นพลาสติกที่เลี้ยงในจังหวัดใด ปัจจุบันขนาดของผลผลิตพลาสติกลดลง จากเดิมเคยขาย 5 ตัวต่อ 1 กิโลกรัม ปัจจุบัน 10-14 ตัวต่อ 1 กิโลกรัม ทำให้รายได้จากการเลี้ยงพลาสติกด้น้อยลง ผลผลิตพลาสติกสดโดยเฉลี่ยอยู่ระหว่าง ไร่ละ 1-1.5 ตัน แต่ละรอบการเลี้ยงใช้เวลาประมาณ 9-10 เดือน ต่อครั้ง ผลผลิตที่ได้เป็นหน่วยกิโลกรัม โดย 1 กิโลกรัมจะมีพลาสติกประมาณ 7-9 ตัว ราคา กิโลกรัมละ 70-100 บาท การเลี้ยงพลาสติกต้องใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงนานกว่าจะจับขายได้ ทำให้เกษตรกรบางรายต้องหันไปใช้วิธีการเลี้ยงแบบผสม สำหรับพลาสติกแปรรูปจะเป็นการนำผลผลิตในขั้นแรกคือพลาสติกสดนำไปตากแดดหรืออบ เพื่อให้ได้พลาสติกแดดเดียว หรือพลาสติกหอมเพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม

ปลายน้ำ กาญจนา พัฒนานาธุรกิจ (2556) รายงานวิธีการตลาดพลาสติกโดยทั่วไปว่าพลาสติกส่วนใหญ่จะมีพ่อค้ามารับซื้อที่ฟาร์มของเกษตรกร โดยพ่อค้ารวบรวมท้องที่ร้อยละ 69.2 พ่อค้าขายส่งร้อยละ 22.1 แพปลาร้อยละ 7.71 แล้วส่งต่อผู้รวบรวมพลาสติกในแต่ละจังหวัดเพื่อแปรรูปอีกทอด ในพื้นที่มี เพียงร้อยละ 1 ที่นำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์พลาสติกเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม นอกจากนี้พบว่าผู้แปรรูปในจังหวัดสมุทรปราการมีการรับซื้อพลาสติกสดจากเกษตรกรผู้เลี้ยงพลาสติกผู้รวบรวม และผู้ค้าส่งทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 97.73 โดยแปรรูปเป็นพลาสติกหอมร้อยละ 36.06 พลาสติกแดดเดียวร้อยละ 47 เป็นไขปลาร้อยละ 1.46 และเกิดเป็นส่วนที่เหลือจากการแปรรูปร้อยละ 13.19 ได้แก่ หัวปลา ไล่ปลา และเกล็ดปลา โดยผู้แปรรูปจำหน่ายส่วนที่เหลือจากการแปรรูปนี้ไปขายให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงพลาสติก เพื่อนำไปบดผสมกับรำให้เป็นอาหารปลา ส่วนไขปลาจะขายให้กับผู้ค้าปลีกเพื่อนำไปทอดขายให้กับผู้บริโภค ต่อไป ราคาสินค้าพลาสติก พลาสติก 100 กิโลกรัม เมื่อแปรรูปตากแห้งแล้วจะเหลือเพียง 35 กิโลกรัม พลาสติกสด กิโลกรัมละ 60 บาท พลาสติกแดดเดียว กิโลกรัมละ 150-200 บาท พลาสติกหอม กิโลกรัมละ 300-600 บาท พลาสติกหอมสองแดด ขนาดใหญ่จัมโบ้ กิโลกรัมละ 600-650 บาท และพลาสติกหอมสองแดด ขนาดเล็ก กิโลกรัมละ 650 บาท ขึ้นไป (ตลาดไท, 2562)

การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า

องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nation Industrial Development Organization : UNIDO) ให้คำนิยามว่า ห่วงโซ่คุณค่า หมายถึง แนวความคิดที่อธิบายถึงกิจกรรมทั้งหมดของธุรกิจเริ่มตั้งแต่การจัดหาปัจจัยนำเข้า (Input-supply stage) ผ่านขั้นตอนต่างของการผลิตไปยังตลาดที่เป็นจุดหมายปลายทาง (Final Market Destination) ในขั้นตอนของการผลิตเป็นการผสมผสานการแปลงสภาพลักษณะทางกายภาพ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังรวมถึงการมีของเสียหลังจากการบริโภค (Product's Disposal after Use) โดยแนวคิดห่วงโซ่คุณค่าจะมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับการสร้างมูลค่าเพิ่มในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมในกระบวนการทางธุรกิจ รูปแบบของห่วงโซ่คุณค่ามี 2 รูปแบบ (Gereffi, 1994 & 1999) คือ การขับเคลื่อนด้วยภาคการผลิต (Producer-driven) และภาคผู้ซื้อ (Buyer-driven) ในภาคการผลิต ผู้ผลิตจะมีบทบาทเชื่อมโยงเป็นศูนย์กลางการซื้อขายการผลิตทั้งการขับเคลื่อนไปข้างหน้าและข้างหลัง เป็นรูปแบบของการใช้ทุนและเทคโนโลยีจำนวนมาก (Capital and Technology Intensive) การขับเคลื่อนโดยผู้ซื้อ (Buyer-driven) เป็นรูปแบบของการค้าปลีกขนาดใหญ่ การสร้างแบรนด์หรือตราสินค้า การให้บริการด้านการเงินและการตลาด

เหตุผลที่ต้องมีการวิเคราะห์โซ่คุณค่า

การวิเคราะห์โซ่คุณค่าเป็นเครื่องมือวิเคราะห์ที่ช่วยให้เข้าใจภาพรวมและแนวโน้มของธุรกิจ และสามารถจำแนกการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละหน่วยการผลิตสำหรับเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและเทคนิคที่ต้องใช้ การวิเคราะห์โซ่คุณค่าเป็นกระบวนการที่แบ่งโซ่ออกเป็นส่วนเพื่อให้เข้าใจถึงโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของธุรกิจได้ง่ายขึ้น เช่น บุคคลที่เกี่ยวข้องกับโซ่คุณค่าในแต่ละขั้นตอน ความสัมพันธ์ของแต่ละกิจกรรม และสร้างคุณค่าเพิ่มและการเพิ่มมูลค่าในราคาสินค้า การไหลของสินค้า ข้อมูลสารสนเทศ และการเงินผ่านในทุกขั้นตอนของโซ่อุปทาน ตลอดจนการประเมินข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรค โอกาสที่จะปรับปรุงประสิทธิภาพตลอดโซ่อุปทาน

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว แนวทางการการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมพลาสติกในท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการหลายแนวทางยังไม่ตอบโจทย์การพัฒนาได้อย่างยั่งยืน กล่าวคือยังคงมุ่งเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มโดยเน้นหนักไปในด้านการผลิตและการพัฒนาที่ผลิตภัณฑ์เป็นหลัก ซึ่งเป็นความท้าทายภาพอนาคตของพลาสติกเพื่อตอบโจทย์การใช้ทรัพยากรพื้นที่เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากด้วยการใช้นวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นโดยการมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ในแต่ละกระบวนการตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบจนถึงการส่งผลิตภัณฑ์สินค้าไปยังผู้บริโภคคนสุดท้ายเพื่อหาช่องทางในการสร้างมูลค่าให้กับพลาสติก เพื่อให้ผู้บริโภคมีความพึงพอใจ มีความต้องการและยินยอมที่จะจ่ายเงินซื้อจากประโยชน์และความคุ้มค่าที่ได้รับ

บทบาทของภาครัฐกับอนาคตภาพพลาสติก

ในส่วนของภาครัฐ จังหวัดสมุทรปราการได้กำหนดในแผนพัฒนาจังหวัดอย่างกว้าง ๆ ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริมอุตสาหกรรม และเกษตรกรรมให้มีศักยภาพเพื่อการแข่งขัน พัฒนากระบวนการผลิต รวมทั้งอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าประสงค์คือ การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์ในการดำเนินงาน ได้แก่ ส่งเสริมการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรปลอดภัยให้ได้การรับรองมาตรฐาน (GAP) ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เกษตรกรมีทักษะที่เหมาะสม สามารถนำไปปรับปรุงกระบวนการผลิตให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ส่งเสริมการบริหารจัดการในพื้นที่เขตเกษตรเศรษฐกิจ (Zoning) ตลอดจนส่งเสริมการสร้างแบรนด์สินค้าเกษตรที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่และการตลาดสินค้าเกษตรปลอดภัย และส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ และทรัพย์สินทางปัญญา

สำหรับข้อเรียกร้องของเกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาน้ำไม่พอเลี้ยงปลา การมีน้ำเค็มรุกเข้ามาในพื้นที่เลี้ยงปลา ปัญหาน้ำเสียและศัตรูพลาสติก ขาดแคลนเงินทุน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูง มีปัญหาศัตรูพลาสติก เช่น นก และหอยเชอรี่ ทำให้ผลผลิตที่ได้ต่ำ ในด้านตลาดมีปัญหาผู้รับซื้อน้อยรายส่งผลให้ราคาต่ำ โดยผู้ซื้อเป็นฝ่ายกำหนดราคา ปัญหาอื่น ๆ เช่น การขาดแคลนพันธุ์ปลาและอุณหภูมิในน้ำในพื้นที่เลี้ยงปลา เกษตรกรเสนอให้กรมประมงพัฒนาการเพาะพันธุ์พลาสติกให้มีเพียงพอ มีหน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแลที่ดินที่ใช้เพาะเลี้ยงแก้ปัญหาเค็มและน้ำเสีย ส่งเสริมอาชีพโดยช่วยหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ และให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปพลาสติก ด้านราคาและ ตลาด การจดทะเบียนฟาร์ม ผลกระทบที่อาจเกิดจากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อาจทำให้ราคาพลาสติกสูงขึ้น เนื่องจากมีการส่งออก มีต่างชาติเข้ามาลงทุนเพาะเลี้ยงหรือแปรรูปพลาสติก เช่น ทำห้องเย็น แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามา

ทำงานเพาะเลี้ยงมากขึ้น เนื่องจากได้รับค่าจ้างที่ดี แต่อาจนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมและการแย่งกันใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด การเข้ามาลงทุนของต่างชาติอาจนำไปสู่ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม กรรมสิทธิ์ในที่ดินเพาะเลี้ยงที่มีอยู่จำกัด มาตรฐานสินค้าพลาสติกจะดีขึ้น จะมีการนำเข้ามากขึ้น รัฐควรเข้มงวดเรื่องคุณภาพสินค้านำเข้าให้ไม่น้อยไปกว่าผลผลิตในประเทศ

ภาครัฐให้ความสำคัญพลาสติกมาโดยตลอดแต่หากไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ปัญหาบางอย่างไม่สามารถแก้ไขได้ภายในระยะเวลาสั้น ปัจจุบันจึงได้กำหนดนโยบายเกษตรแปลงใหญ่ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งพัฒนาตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ สมาชิกได้รับรองมาตรฐาน มีศูนย์กลางแปรรูป เจือปนใจคือ รวมกลุ่มเกษตรกร 30 ราย พื้นที่ติดกันไม่น้อยกว่า 300 ไร่ ผลิตสินค้าเดียวกัน เป้าหมายใน 3 ปี สามารถลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตร้อยละ 20 มีอำนาจต่อรอง และเข้าถึงแหล่งเงินทุน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559)

การยกระดับเกษตรกรผู้ประกอบการพลาสติก 4.0

การผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาตัวชี้วัดเกษตรกรผู้เลี้ยงพลาสติกสู่ผู้ประกอบการ 4.0” เป็นลักษณะการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากการสำรวจ สัมภาษณ์ อภิปรายกลุ่มย่อย

ตัวแบบที่นำมาพัฒนาเป็นตัวชี้วัดคุณสมบัติผู้ประกอบการเลี้ยงพลาสติก 4.0 ได้มีการนำตัวแบบชาวนาหรือเกษตรกร 4.0 (Smart Farmer) รวมทั้งการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สาขาสมุทรปราการ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ สถาบันการศึกษา และกลุ่มอนุรักษ์พลาสติกบางบ่อสมุทรปราการ

ตัวชี้วัดประกอบด้วยประกอบด้วยคำถามประเมินจำนวน 7 ด้าน รวม 28 ข้อ ได้แก่ มีความรู้ในเรื่องที่ทำอยู่ มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ มีการบริหารจัดการผลผลิตและตลาด มีความตระหนักถึงคุณภาพของสินค้าและความปลอดภัยของผู้บริโภค มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความภูมิใจในความเป็นผู้เลี้ยงพลาสติก และเครือข่าย จากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะราย จำนวน 14 ครั้ง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ประกอบการเลี้ยงพลาสติกเพื่อจำแนกคุณลักษณะของผู้ประกอบการตามตัวชี้วัด โดยการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะราย จำนวน 23 ครั้ง จากผลการจำแนกเกษตรกรเลี้ยงพลาสติกพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงพลาสติกไม่มีรายใดที่มีตัวชี้วัดระดับ 4.0 ในทุกด้าน เกษตรกรผู้เลี้ยงพลาสติกที่อยู่ในระดับ 3 ในทุกด้านมีเพียง 1 ราย เกษตรกรผู้เลี้ยงพลาสติกที่อยู่ในระดับ 2 มีจำนวน 29 ราย เกษตรกรผู้เลี้ยงพลาสติกที่อยู่ในระดับ 1 ไม่มี (ชุดิระ ระบอบ, 2561)

บทสรุป อนาคตภาพของผู้ประกอบการพลาสติก 4.0 จังหวัดสมุทรปราการที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสถานภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงและแปรรูปพลาสติก ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จากผลการศึกษาความเห็นของตัวแทนเกษตรกรและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรพลาสติก ที่นำไปสู่ข้อสรุปอนาคตภาพของผู้ประกอบการพลาสติก 4.0 ว่าจะมีลักษณะหรือแนวทางอย่างไรสรุปได้ดังนี้

1. การสร้างความร่วมมือของเกษตรกรอย่างเข้มแข็ง

ความร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในโซ่อุปทานพลาสติกจะเป็นพลังสำคัญต่อการดำรงอยู่ของอาชีพพลาสติก โดยอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น นโยบายเกษตรแปลงใหญ่พลาสติกจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มผลประโยชน์ของทุกฝ่ายเข้าด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผู้จัดหาพันธุ์ปลาและอาหารปลา กลุ่มผู้เพาะเลี้ยงปลา กลุ่มผู้แปรรูปพลาสติก กลุ่มผู้จำหน่ายพลาสติก โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยนอกจากจะลดปัญหาความผันผวนของราคาแล้ว อีกทั้งเป็นการสร้างพลังต่อช่องทางธุรกิจอีกด้วย

2. การตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม สุขภาพและความปลอดภัย

การรักษาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการดำรงอาชีพการเลี้ยงปลาให้ยังคงอยู่ต่อไป ตลอดจนการพัฒนาผลผลิตพลาสติกในรูปแบบที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยของผู้บริโภค เช่น พลาสติกอินทรีย์ การได้รับรองคุณภาพตามมาตรฐานของทางราชการ เช่น GMP การรักษาคุณภาพด้านรสชาติของพลาสติกให้ได้มาตรฐาน รวมทั้งสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) นอกจากนี้จะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้เกิดขึ้น แล้วยังเป็นการสร้างแบรนด์ และรักษาอัตลักษณ์ของพลาสติกจังหวัดสมุทรปราการในอีกทางหนึ่ง

การเลี้ยงปลาแบบอินทรีย์ หมายถึง การเลี้ยงปลาแบบองค์รวม เน้นการใช้วัสดุธรรมชาติ หลีกเลี่ยงการใช้วัตถุพิษจากการสังเคราะห์ ไม่ใช่พืช สัตว์ หรือจุลินทรีย์ที่ได้มาจากเทคนิคการตัดแปรพันธุกรรม ผลิตภัณฑ์พลาสติกอินทรีย์ หมายถึง ผลผลิตพลาสติกอินทรีย์ที่ผ่านการแปรรูปหรือแปรรูป ซึ่งใช้ส่วนประกอบที่อนุญาตให้ใช้ตามหลักการเกษตรอินทรีย์ เช่น พลาสติกแห้ง พลาสติกเค็มแห้ง พลาสติกหอม เป็นต้น (สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ, 2553)

3. ประสิทธิภาพของการจัดการต้นทุน

การลดต้นทุนในโซ่อุปทานพลาสติกตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ต้องกระทำอย่างจริงจังโดยผ่านกระบวนการรวมกลุ่มเกษตรกรแต่ละกลุ่มเข้าด้วยกันในการซื้อพันธุ์ปลา อาหารปลา เทคนิคการเลี้ยงที่ไม่ใช้ต้นทุนมาก การนำของเหลือกลับมาเป็นประโยชน์และเกิดมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ เช่น การรวมกลุ่มของเกษตรกรในการจัดหาพันธุ์ปลา เพื่อให้ได้ราคาที่เหมาะสม การรวมกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงและผู้แปรรูปเพื่อนำไปสู่การประกันราคา การใช้ช่องทางจำหน่ายผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อลดต้นทุนและค่าใช้จ่ายทางด้านการตลาด ทั้งนี้รวมถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเงินกู้ยืมแก่เกษตรกรดอกเบี้ยต่ำ (0.01) ที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐผ่านนโยบายเกษตรแปลงใหญ่พลาสติก รวมถึงโครงการจัดทำห้องเย็นพลาสติกที่ได้รับการส่งเสริมค่านางบประมาณจากนโยบายดังกล่าวอีกด้วย

4. ประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ได้แก่ การจัดการด้านการตลาด เกษตรกรควรให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพของการรวมกลุ่มเกษตรกร การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ใช้เทคนิคและวิธีการบริหารที่ทันสมัย มีการประเมินและตรวจสอบคุณภาพอย่างจริงจัง การใช้องค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาช่วยพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของพลาสติกแปรรูปให้ทันสมัยและมีอายุการเก็บรักษาได้นาน รวมทั้งการแสดงคุณค่าทางโภชนาการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ซื้อเกิดความมั่นใจต่อการรับประทาน

5. การให้ความสำคัญกับลูกค้า

ผู้ประกอบการปลายน้ำและผู้บริโภคยังมีช่องว่างความสัมพันธ์กับเกษตรกรต้นน้ำ จะเห็นได้จากยังมีผู้บริโภคพลาสติกส่วนหนึ่งไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างพลาสติกบางบ่อกับพลาสติกนอกพื้นที่ ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญในการสร้างแบรนด์ของพลาสติกให้เข้มแข็ง ส่งเสริมอัตลักษณ์ของพลาสติกบางบ่อให้กับผู้บริโภคจดจำอย่างกว้างขวาง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). *คู่มือการดำเนินงานระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมประมง. (2559). *การค้าสินค้าประมงของไทย*. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มวิเคราะห์การค้าสินค้าประมงระหว่างประเทศ กองประมงต่างประเทศ.
- กาญจนา พัฒนานุรักษ์. (2556). *ธุรกิจพลาสติก อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร*. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชุตินระ ระบอบ และคณะ. (มกราคม-มิถุนายน 2561). การพัฒนาตัวชี้วัดเกษตรกรผู้เลี้ยงพลาสติกสู่ผู้ประกอบการ 4.0. *วารสารธุรกิจปริทัศน์* 10(1) หน้า 171-190.
- ฝอยฟ้า ชุตินดำรง (2558) ภาพอนาคตเพื่อการวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม* 11(1).
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2533). *มาตรฐานสินค้าเกษตร เกษตรอินทรีย์ เล่ม 5 : พลาสติกอินทรีย์*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสมุทรปราการ. (2561). *โครงการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ จังหวัดสมุทรปราการ*. ออนไลน์ : ที่มา <https://www.opsmoac.go.th>
- Chermack, T., Lynham, S. & Ruona, W. (2001). A Review of Scenario Planning Literature. *Futures Research Quarterly*, 17(2), 7-31. Retrieved June 20, 2014, from http://www.thomaschermack.com/Thomas_Chermack_-_cenario_Planning/Research_files/ReviewofSP.PDF
- Fahey, L. & Randall, R.M. (eds). (1998). *Learning from the Future: Competitive Foresight Scenarios*. New York: John Wiley & Sons